

ספירות יעלים בצפון ים המלח

עמוס סבח

רקע: צפון ים המלח – בין נחל אוג בצפון לנחל דוד בדרום, לאורכו מצוי מצוק ההעתקים. מצוק ההעתקים וחופי צפון ים המלח מהווים את סביבת מחייתם של היעל הנובי. מין זה הוא מין בסכנת הכחדה ונמצא בספר האדום של החולייתנים בישראל. נכון להיום מצויות אוכלוסיות של מין זה: בהרי אילת, הר הנגב, מדבר יהודה (מ. דרום ויו"ש) ובשמורת היהודיה. אוכלוסיית 'צפון מדבר יהודה' (יו"ש) היא הגדולה מכולן ועל פי הערכה, היא מונה כ-700 פרטים.

איומים: מחלות אנטרופוגניות, דריסות, שנות בצורת וציד. באזורנו, הקרבה לאזור הר חברון ומאהלי רועים, הפך הציד לאחד האיומים הגדולים.

לאורך רצועת המדבר ביו"ש, הוצבו שקתות הנותנות מענה לצורך שתיית היעלים ומצמצמת את הצורך בחציית כביש 90 מזרחה (דריסות).

מזה עשרות שנים שרט"ג מקיימת ספירות יעלים של מדבר יהודה.

השיטה הישנה, צוותים במסלולי הליכה במשך שלושה ימים וספירת יעלים מזדמנות. שיטה זו נמצא לא יעילה מאחר והסיכויים לראות יעלים היו נמוכים. כמו כן המאמץ היה גדול מדי.

משנת 2003, עברנו לספירה בנקודות נייחות בנקודות השתייה של היעלים: תקלת נזילה של מקורות, שוקת, מעיין. אז היו רק 3 שקתות.

מזה כ-5-6 שנים שהשקתות מוסדו ומספרן 7. היעלים מגיבים טוב לשקתות ומהר למדו להגיע אליהן. ריבוי נקודות שתייה הביא לפיזור היעלים במרחב.

מחקר היעלים של יונתן תיכון, חידש לנו שיש לרכז את הספירות לשתי חזרות כשכל חזרה היא יומיים בחודש אוגוסט. בהנחה שזה החודש השחון ביותר ושיעלים מגיעים לשתות אחת ליומיים. בכל מקרה, הספירות נותרו בנקודות בהן ספרנו בעבר ובאותה שיטה. בדרך זו אנו סופרים מהשנה שעברה 2019.

על מנת להבין את תוצאות הספירות, אביא כאן סיכומי נתונים 2003-2018, 2019-2020.

נתוני ספירות:

נתוני ספירות יעלים - צפון מדבר יהודה 2003-20 מחוז יו"ש

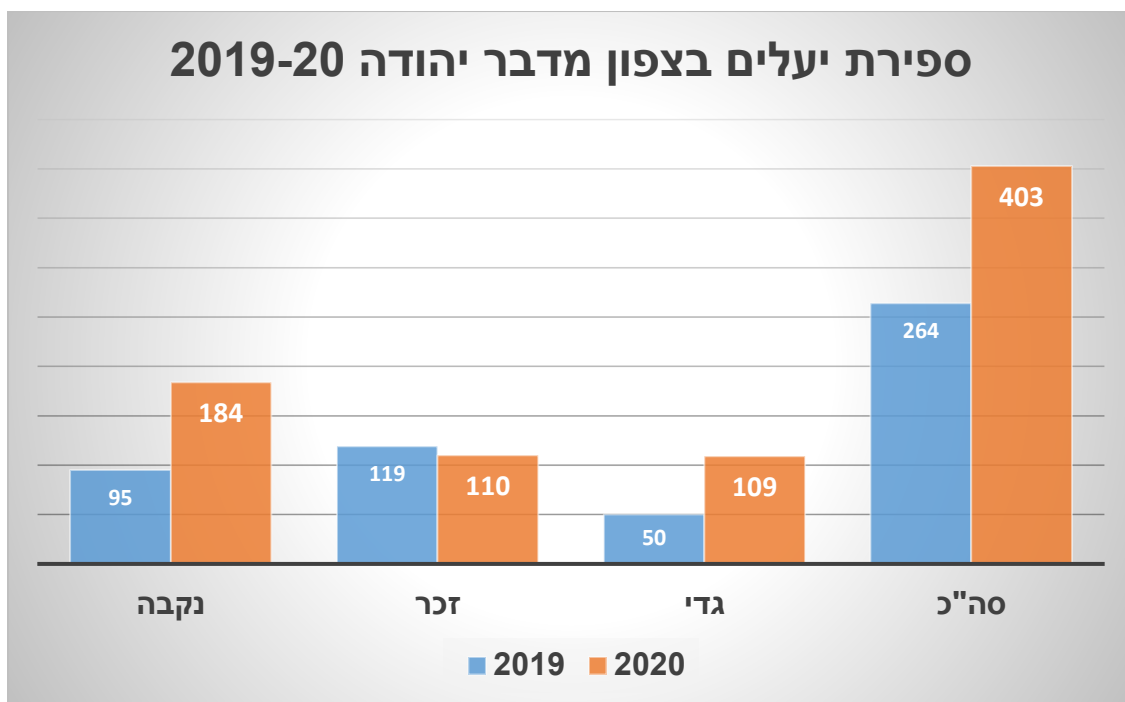
שנה	זכר	נקבה	גדי	ב"מ	סה"כ
2003	43	35	8	5	91
2004	39	72	28		139
2005	43	74	32	7	166
2006	49	66	20	10	141
2007	62	84	30	9	185
2008	55	74	22	9	160
2009	77	105	42	2	226
2010	29	42	15	0	86
2011	25	32	19	0	76
2012	46	55	28	3	132
2013	31	51	18	0	100
2014	35	37	21	0	93
2015	29	47	29	0	104
2016	54	79	54	0	187
2017	67	71	36	0	174
2018	59	66	21	1	147
2019	119	95	50	0	264
2020	93	189	102	0	404

יש לציין כי הספירות של 2019-20 התקיימו בחודש אוגוסט מתוך הנחה שכך נספור את מרבית האוכלוסייה. על פי המלצתו של יונתן תיכון.

ספירות 2019-20

שנה	זכרים	נקבות	גדיים	סה"כ
2019	119	95	50	264
2020	110	184	109	403

ספירת יעלים בצפון מדבר יהודה 2019-20

סיכום:

- בספירות 2003-18 – נספרו 100-200 פרטים. ניכרת עלייה מתונה מאוד במספר היעלים.
- בספירות 2019-20 – נספרו 264-403 פרטים. ניכרת עלייה גדולה.
- בהשוואת המספרים בין כלל השנים, יש עלייה ניכרת ב-2020.

לאחר בדיקת הנתונים עם נעם לידר והעובדה שיש פער בין הספירות עד 2019 לאלו שבשנתיים האחרונות, הוחלט לחזור ולספור בחודש ספטמבר בדיוק באותה מתכונת.

הנתונים יבחנו בתכנת TRIM שתאפשר לנו אומדן האוכלוסייה.